

Zoals wel vaker in zijn werk, speelt Mulisch hier met conditionele tijden en worden verleden en toekomst met elkaar verbonden. In de vertaling van Olga Krijtová is er uit de passage dit geworden (Mulisch/Krijtová 1986: 15):

Všechny důležité knihovny a muzea na světě dostaly listiny s udáním místa, kde byla zalita betonem "věčná štola", aby se podle toho dala najít v sedmdesátém století. Anton by byl rád věděl, proč se musí čekat zrovna až do roku 6938. Jako by to někoho nemohlo zajímat dřív!

De plusquamperfecta verdwijnen in de Tsjechische vertaling. De eerste is vervangen door een terminatief preteritum, terwijl de tweede is gewijzigd in een bijvoeglijke bepaling – letterlijk:

Alle belangrijke bibliotheken en musea in de wereld hadden oorkonden gekregen met de aanduiding van de plaats, waarop de in beton gegoten "eeuwige schacht" was.

Het vervolgstuk *opdat...* komt in het Tsjechisch precies overeen. De laatste twee zinnen zouden bij letterlijke vertaling in het Tsjechisch erg vreemd klinken, omdat voor een Tsjechische lezer niet duidelijk zou zijn, waar alle conditionalissen op slaan. Krijtová heeft er dit van gemaakt:

Anton had graag willen weten, waarom er uitgerekend moet worden gewacht tot het jaar 6938. Alsof het niemand eerder zou kunnen interesseren!

Om iets van het mijmerende van de jongen vast te houden, grijpt Krijtová naar de verouderde vorm *by byl věděl* die althans iets van het duratieve aspect van het moment vat.

Het laatste voorbeeld komt uit Jan Wolkers' *Alle verhalen*. In *De dominee met de strooien hoed* zien we de ik-figuur met zijn familie op het strand. Moeder deelt broodjes uit, maar de ik heeft geen zin (Wolkers 1981: 105):

Ik had geen zin om te eten. Ik trok stukken van het broodje en wierp die, als vader niet keek, naar een hond met een dikke kop en korte kromme poten, die op een afstand hongerig naar ons stond te kijken. Ik gooide ze iedere keer iets verder van hem af, zodat hij steeds dichterbij kwam om het brood op te eten. De slijmerige kwabben aan zijn onderkaak kwamen vol zand te zitten.

Het gaat om een stuk tekst dat in het Nederlands een sterk duratief karakter heeft. In de Tsjechische vertaling is het dit geworden:

Neměl jsem chuť k jídlu. Ulamoval jsem kousky housky a házel je, když otec nedíval, psůvi s velkou hlavou a malýma křivýma nohama, který nás zpozdíval hladově pozoroval. Hodil jsem je vždycky kousek dál, takže musel jít pořád blíž, aby mohl housku sníst. Hlenité laloky na spodní čelisti se mu obalily pískem.

Door een hele serie duratieve werkwoorden te gebruiken – *ulamovat*, *házet*, *dívat se* – weet de vertaalster de sfeer van het Nederlandse origineel goed aan te geven. Interessant is de vertaling *Hodil jsem je ...* voor het Nederlandse *Ik gooide ze ...*, waarbij de vertaalster een terminatief werkwoord gebruikt, met andere woorden ze stelt de situatie voor als een serie op elkaar volgende afgesloten gebeurtenissen. Daarmee geeft zij het eindpuntgebeuren van de herhaalde actie *gooien* weer.